

سوالات درس دوم جامعه شناسی ۳ همراه با پاسخ تشریحی

۱- علوم اجتماعی را تعریف کنید پاسخ: مجموع دانش هایی که اجتماعات انسانی را از نظر اثرگذاری و اثرپذیری بر کنش ها و زندگی اجتماعی به صورت علمی مطالعه می کند.

تعریف دیگر علوم اجتماعی عبارت است از: مجموعه دانش هایی که پدیده های اجتماعی را به صورت علمی مورد مطالعه قرار می دهد.

۲- فواید علوم طبیعی را نام ببرید پاسخ ۱- شناخت قوانین طبیعت، پیش بینی و پیشگیری حوادث طبیعی ۲- تسلط بر طبیعت

۳- فواید علوم اجتماعی را بنویسید پاسخ: ۱- شناخت پدیده های اجتماعی ۲- پیش بینی آثار و پیامدهای پدیده های اجتماعی ۳- کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی و جلوگیری از آسیب های احتمالی ۴- فراهم ساختن زمینه فهم متقابل انسان ها و جوامع مختلف و افزایش همدلی و همراهی

۴- علم جامعه شناسی را تعریف کنید پاسخ: ۱- جامعه شناسی علم شناخت کنش های اجتماعی است. ۲- جامعه شناسی علم شناخت ساختار اجتماعی است.

۵- انواع جامعه شناسی را توضیح دهید پاسخ: ۱- جامعه شناسی خرد، مطالعه کنش های اجتماعی و سایر پدیده های خرد مانند مطالعه نقش ها، هنجارها، نمادها، مدگرایی و مطالعه گروه های کوچک مثل گروه های شغلی ۲- جامعه شناسی کلان، مطالعه ساختار اجتماعی و سایر پدیده های کلان است. مانند مطالعه نهادهای اجتماعی و اثراتی که این نهادها بر یکدیگر دارند می توانید مثالی در این خصوص مطرح کنیم مانند تأییراتی که نهاد آموزش بر نهاد اقتصاد و متقابلاً اقتصاد بر آموزش می گذارد.

۶- جامعه شناسی پوزیتیویستی چیست و دارای چه ویژگی هایی است؟ پاسخ: این جامعه شناسی پدیده های اجتماعی را مانند پدیده های طبیعی مورد بررسی و اثبات قرار می دهد ویژگی های این نوع جامعه شناسی عبارتند از: ۱- روش مطالعه آنها همانند علوم تجربی حسی، تجربی و کمی است ۲- به دنبال شناخت نظم موجود در جامعه هستند همانند نظم موجود در طبیعت ۳- با شناخت نظم اجتماعی به انسان ها قدرت پیش بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را میدهد

۷- ویژگی اصلی جامعه شناسی پوزیتیویستی چیست پاسخ: در جامعه شناسی پوزیتیویستی روش مطالعه طبیعت و جامعه یکسان دانسته می شود.

۸- چگونه جامعه شناسی پوزیتیویستی و در چه زمانی به وجود آمد پاسخ: در قرن نوزدهم که اروپا دچار تغییر و تحولات زیادی شده بود و خصوصاً فرانسه با انواع ناملایمات اجتماعی روبرو بود اگوست کنت بنیانگذار جامعه شناسی به دنبال این بود که با به وجود آوردن دانش اجتماعی جدیدی بتواند آینده را پیش بینی کند و نظم اجتماعی را برای جامعه تعریف کند.

او ابتدا این دانش جدید را فیزیکی اجتماعی نامید سپس نام آن را به جامعه‌شناسی تغییر داد. مهمترین خصوصیت این جامعه‌شناسی استفاده از روش‌های حسی و تجربی همانند دانش‌های ابزاری و طبیعی بود.

۹- بر چه اساسی جامعه‌شناسی به حوزه‌ها و رویکردهای متفاوتی تقسیم شد پاسخ: بر اساس دوری و نزدیکی به علوم طبیعی (یعنی تا چه حدودی از روش‌های حسی و تجربی استفاده می‌کنند)

۱۰- علوم اجتماعی دارای چه شاخه‌های تخصصی می‌باشد؟ پاسخ: تاریخ: کنش‌های انسان در گذشته را مورد مطالعه قرار می‌دهد. اقتصاد: از کنش‌های مادی انسان و چگونگی استفاده از منابع و انتخاب‌های انسان سخن می‌گوید. علم زبان‌شناسی: از مطالعه و بررسی زبان و چگونگی برقراری ارتباط بین انسان‌ها سخن می‌گوید. علم جمعیت‌شناسی: از حرکات جمعیت مانند افزایش یا کاهش جمعیت یا مهاجرت سخن می‌گوید. علم حقوق: از قواعد، مقررات و انتظارات متقابل بین انسان‌ها سخن می‌گوید. علم جغرافیای انسانی: از رابطه متقابل انسان با طبیعت صحبت می‌کند. علم مردم‌شناسی: از آداب و رسوم، سنت‌ها و روابط بین اقوام و گروه‌ها صحبت می‌کند. علم باستان‌شناسی: از بررسی آثار و ابزار به جا مانده از انسان‌ها در کنش‌ها و تعامل‌های گذشته صحبت می‌کند. علم سیاست: از قدرت و چگونگی ارتباط قدرت با سایر پدیده‌های اجتماعی صحبت می‌کند. علم مدیریت: از چگونگی بهره‌برداری از منابع و نیروی انسانی صحبت می‌کند...

۱۱- در کشور ما بسیاری از مدیران ارشد که برنامه‌ریزی برای کشور از وظایف آنهاست فارغ‌التحصیل و دانش‌آموخته علوم انسانی نیستند این موضوع چه پیامدها و آثاری برای جامعه ما دارد؟ پاسخ: این پدیده موجب می‌شود که برنامه‌ریزان ارشد ما از پدیده‌کنش‌های اجتماعی و انسانی آگاهی لازم رانداشته باشند و در تصمیمات خود دچار خطاهای بزرگی شوند.

۱۲- این پدیده که امروزه فناوری بر زندگی بشر سیطره یافته است و به جای اینکه انسان توسعه فناوری را هدایت و راهبری کند فناوری زندگی انسان‌ها را کنترل میکند چه پیامدها و نتایجی برای جامعه دارد؟ پاسخ: در این صورت موجب می‌شود که خلاقیت‌ها در جامعه کم شود و افراد نتوانند برای پیشرفت جامعه نوآوری‌های داشته باشند و تفکر و اگر در جامعه به

وجود نمی آید و همه به نوعی تحت سیطره فناوری قرار می گیرند. و سبک زندگی انسانها ماشینی می شود.

۱۳- بین رشته های علوم اجتماعی کدام رشته از آینده شغلی بهتری می تواند برخوردار باشد؟ پاسخ: در حال حاضر به نظر می رسد که رشته روانشناسی اجتماعی و رشته حقوق بیشتر از سایر رشته ها نزد جوانان از اعتبار بیشتری برخوردار است.

۱۴- آیا ملاک دیگری غیر از آینده شغلی برای مقایسه رشته های علمی وجود دارد؟ پاسخ: بله می توانیم به جز آینده شغلی به پدیده هایی مانند آرامش روحی روانی ، میزان ارتباط اجتماعی افراد با جامعه ، اعتماد به نفس و حس خود شکوفایی که می تواند به یک فرد بدهد توجه کنیم.

۱۵- چرا پیش بینی و بررسی پدیده ها در علوم اجتماعی پیچیده تر و سخت تر از علوم طبیعی است؟ پاسخ: به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش ها و سایر پدیده های اجتماعی و تنوع آنها

۱۶- شناخت قواعد زندگی چه تاثیری در فعالیت های اجتماعی و زندگی ما دارد؟ پاسخ: شناخت قواعد زندگی موجب می شود که ما بتوانیم از فرصت های پدیده های اجتماعی برخوردار شویم و از آسیب های احتمالی که در زندگی ممکن است به وجود آید در امان باشیم

۱۷- علوم اجتماعی و علوم طبیعی به جز تفاوت در روش های جمع آوری اطلاعات و تحلیل آنها چه تفاوت های دیگری می توانند با یکدیگر داشته باشند؟ پاسخ: علوم اجتماعی دارای ظرفیت داوری ارزش ها و هنجارهای اجتماعی و همچنین نقد و اصلاح ارزشها و هنجارها است و فرصت موضع گیری مناسب را برای دانشمندان فراهم می کند.

۱۸- چرا علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردار است؟ پاسخ: چون علوم اجتماعی درباره فرصت ها و محدودیت های فناوری به انسان ها آگاهی می دهند و به آنها کمک می کنند از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند

۱۹- ظرفیت داوری در علوم اجتماعی چگونه است؟ پاسخ: ۱- علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره ارزش ها و هنجارهای اجتماعی همچنین نقد و اصلاح آنها را دارند ۲- علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را هم دارند.

۲۰- چرا امروزه رشته های علوم پایه مانند فیزیک شیمی و ریاضیات که از اساسی ترین علوم محسوب می شوند مهجور مانده اند یعنی کمتر مورد توجه قرار گرفته اند و در انتخاب رشته جز اولین انتخاب ها قرار نمی گیرند؟ پاسخ: چون از یک سو این علوم بسیار سخت و تحقیقات و پژوهش های آنها بسیار سنگین است و متناسب با این تلاش از امکانات شغلی و مالی مانند سایر رشته ها برخوردار نیستند.

۲۱- منظور از دانش های ابزاری چیست؟ پاسخ: علوم طبیعی و فناوری حاصل از آنها ابزار تسلط انسان بر طبیعت و رهاسازی او از محدودیت های طبیعی هستند بنابراین به این علوم طبیعی و فناوری های حاصل از آن دانش های ابزاری می گویند.

۲۲- در قرن نوزدهم متفکرین اجتماعی آلمانی مانند وبر و دیلتای در خصوص جهان اجتماعی و جهان طبیعی چه دیدگاهی داشتند؟ پاسخ: معتقد بودند هر چند جهان اجتماعی همانند جهان طبیعی نظم و قواعد خاصی دارد اما انسان ها مانند موجودات طبیعی نیستند و پدیده های اجتماعی با پدیده های طبیعی تفاوت دارد. کنش اجتماعی معنادار است و پدیده های معنادار را نمی توان همانند پدیده های طبیعی از طریق حواس مطالعه کرد بلکه باید این کنش ها را فهمید و به معانی آن دسترسی پیدا کرد بنابراین به این رویکرد رویکرد درون فهمی یا تفهمی می گویند.

۲۳- منظور از معنای کنش را باید دریافت که مورد توجه جامعه شناسان تفهمی است چیست؟ در این خصوص مثال بزنید پاسخ: دو دانش آموز هر دو نمره امتحانی ۱۸ را کسب کرده اند ولی یکی از آنها بسیار خوشحال است و یکی از آنها بسیار ناراحت است چون هر دو برای اولین بار است که این نمره را گرفته اند، یکی شاد است و یکی ناراحت است در حالیکه آنکه شاد است برای اولین بار است که نمره ۱۸ گرفته و قبلا همیشه کتر از ۱۸ نمره می گرفته است. و آن که ناراحت است همیشه نمره ۲۰ می گرفته و برای اولین بار از ۱۸ گرفته است. با وجود اینکه هر دو نمره ۱۸ گرفته اند می بینیم که چون دو معنی متفاوت برای آنها دارد یکی شاد و یکی ناراحت است، و ما برای بررسی و پی بردن به معنای رفتار و کنش آنها باید متوجه شرایط درونی آنها باشیم.

۲۴- روش جامعه‌شناسی وبر چگونه بوده است؟ پاسخ: روش تفهیمی به‌عنوان روش ویژه علوم اجتماعی ماست اما او علم را به علم تجربی محدود می‌دانست و معتقد بود که جامعه‌شناس باید از روش تجربی اثباتی استفاده کند و گر نه روش او ارزش علمی ندارد. بنابراین جامعه‌شناس از نظر وبر فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند و نباید به داوری ارزش‌ها و آرمان‌ها بپردازد.

۲۵- چرا وبر معتقد است "جامعه‌شناسی فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند و نمی‌تواند درباره این آرمان‌ها و ارزش‌ها داوری علمی کند"؟ پاسخ: چون روش تجربی توان و ظرفیت داوری علمی ندارد مثلاً جامعه‌شناس می‌تواند برای مدتی با اعضای یک گروه سیاسی زندگی کند و صرفاً عقاید و ارزش‌های آنها را توصیف کند و نمی‌تواند درباره درست یا غلط بودن این ارزش‌ها و عقاید آوری کند یا آنها را نقد و اصلاح کند چون از نظر وبر این کار خارج از دایره علمی شود و یک کار غیر علمی محسوب می‌شود.

۲۶- در چه صورتی می‌توان ارزش‌ها و عقاید را داوری کرد آنها را نقد کرد و درباره اصلاح آنها نظر داد پاسخ: در صورتی که به ارزش‌های ثابت و حیانی و عقلانی و فرا انسانی معتقد باشیم در این صورت است که می‌توانیم این ارزش‌ها و عقاید موجود در فرهنگها را بررسی قضاوت و مقایسه کرد. (این پرسش خارج از متن کتاب است صرفاً جهت تنویر محتوا و مسیر کتاب نوشته آمد.)

۲۷- جامعه‌شناسی پوزیتیویستی و جامعه‌شناسی تفهیمی تفسیری و جامعه‌شناسی انتقادی متعلق به چه دوره زمانی هستند پاسخ: جامعه‌شناسی پوزیتیویستی در قرن نوزدهم میلادی و در کشور فرانسه و جامعه‌شناسی تفهیمی تفسیری در آلمان و در اواسط قرن نوزدهم شکل گرفت. جامعه‌شناسی انتقادی در قرن بیستم پدید آمد.

۲۸- جامعه‌شناسی انتقادی دارای چه ویژگی‌هایی است پاسخ: ۱- علاوه بر روشهای تجربی و تفهیمی باید از روشهایی استفاده کرد تا بتوانیم ارزش‌ها و هنجارهای موجود در جامعه را داوری کنیم ۲- برای عبور از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب باید راه‌حل‌های ارائه

کنیم. ۳- هدف جامعه‌شناسی نقد وضعیت موجود است تا بتوانیم به وضعیت مطلوب برسیم ۴- جامعه‌شناسی تفهیمی و پوزیتیویستی محافظه‌کارانه است (زیرا این دو رویکرد نمی‌توانند درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی داوری کنند و به ناچار به وضعیت موجود جامعه تن می‌دهند)

۲۹-

با تکمیل جدول زیر، سه نوع جامعه‌شناسی پوزیتیویستی، تفهیمی - تفسیری و انتقادی را مقایسه کنید.

جامعه‌شناسی انتقادی	جامعه‌شناسی تفهیمی - تفسیری	جامعه‌شناسی پوزیتیویستی	نوع معیار
داوری ارزش‌ها	فهم معانی کنش‌ها ،	واقعیات و پدیده‌های اجتماعی	چه چیزی را مطالعه می‌کند؟ (موضوع)
حس و تجربه، عقل انتقادی	حس و تجربه و عقل (درون فهمی)	حس و تجربه	چگونه مطالعه می‌کند؟ (روش)
رسیدن به وضع مطلوب از وضع موجود	پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها و حفظ وضع موجود	پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها و حفظ وضع موجود	چه هدفی را دنبال می‌کند؟ (هدف)